

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-247/23 - 1

Kohtuasi C-247/23 (Deldits)¹

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

18. aprill 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Fővárosi Törvényszék (Pealinna Budapesti kohus, Ungari)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. märts 2023

Kaebaja:

VP

Vastustaja:

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (riikliku välismaalaste politsei peadirektoraat)

Fővárosi Törvényszék (Pealinna Budapesti kohus, Ungari)

[...]

Kaebaja:

VP ([...] Budapest (Ungari) [...])

[...]

Vastustaja:

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (riikliku välismaalaste politsei peadirektoraat) ([...] Budapest (Ungari) [...])

[...]

¹ Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.

Kohtuasja ese: halduskaebus, mis käsitleb varjupaigaregistri pidamist.

KOHTUMÄÄRUS

Eelotsusetaotluse esitanud kohus algatab Euroopa Liidu Kohtus eelotsusemenetluse, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 16 tõlgendamist.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitab Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et riigisisese õiguse alusel registreeritud isikuandmete eest vastutav asutus on kohustatud seoses andmesubjekti õiguste kasutamisega parandama asutuse registreeritud isikuandmeid selle isiku soo kohta, kui need andmed on pärast registreerimist muutunud ega vasta seetõttu isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis d sätestatud õigsuse põhimõttele?
2. Kas juhul, kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on jaatav, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tõlgendada nii, et isik, kes taotleb oma sugu puudutavate andmete parandamist, peab esitama tõendid oma parandamistaotluse põhjendamiseks?
3. Kas juhul, kui vastus teisele eelotsuse küsimusele on jaatav, tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16 tõlgendada nii, et taotleja on kohustatud tõendama, et tema sugu on kirurgiliselt muudetud?

[...] [Riigisiseseid menetlusnorme puudutavad kaalutlused]

Põhjendus

- 1 Varjupaigaregistri pidamist käsitlevat kohtuasja lahendav halduskohus palub Euroopa Liidu Kohtul (edaspidi „Euroopa Kohus“) ELTL artikli 267 alusel tõlgendada liidu õigusnorme, mis on vajalikud põhikohtuasja vaidluse lahendamiseks.

Kohtuvaidluse ese ja asjassepuutuvad faktid

- 2 Kaebaja on Iraani kodanik, keda tunnustati Ungaris 2014. aastal pagulasena. Selles menetluses väitis ta, et tema põgenemise põhjus on, et ta on transseksuaalne isik, ning tema esitatud psühhiaatria- ja günekoloogiaspetsialistide tõendid toetasid naisena sündinud kaebaja transseksuaalset identiteeti. Pärast pagulasena tunnustamist kanti taotleja varjupaigaregistrisse naissoost isikuna.

2

- 3 Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib tähelepanu sellele, et varjupaigaregistris kasutatakse pagulaseks tunnistatud füüsiliste isikute isikuandmete (sealhulgas nende sugu) salvestamiseks ja et pädev varjupaigaasutus töötleb neid andmeid kuni 25 aastat pärast selle pagulasseisundi võimalikku lõppemist.
- 4 Kaebaja esitas 2022. aastal vastustajale taotluse, tuginedes isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 16, ja palus parandada varjupaigaregistris märgitud soo meheks ning muuta tema eesnime. Menetluse käigus esitas ta juba varem esitatud eriarstide tõendid. Vastustaja jättis taotluse 11. oktoobri 2022. aasta otsusega [...] rahuldamata. Selle otsuse põhjenduste kohaselt ei olnud kaebaja tõendanud, et tema sugu oli kirurgiliselt muudetud, ning esitatud dokumendid kinnitasid üksnes transseksuaalsust, kuid mitte seda, et sugu oleks muudetud.
- 5 Kaebaja palub oma halduskaebuses eelotsusetaotluse esitanud kohtul nimetatud otsus tühistada. Ta väidab, et olemuslikult tähendab transseksuaalsus soo muutumist ja esitatud meditsiinilised dokumendid kinnitavad, et toimunud on soo ümbermääratlemine. Kaebaja viitab Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikale, eeskätt kohtuotsustele, mis tehti kohtuasjas A. P., Garçon ja Nicot *versus* Prantsusmaa (kaebused nr 79885/12, 52471/13 ja 52596/13) ning kohtuasjas S. V. *versus* Itaalia (kaebus nr 55216/08), ja väidab, et soo muutmine ei pea toimuma kirurgiliselt. Ta rõhutab, et ta identifitseerib end mehena; et meditsiiniliste aruannete kohaselt on tema välimus mehelik ja et nendes aruannetes on tema diagnoosiks pandud haiguste rahvusvahelise klassifikatsiooni kood F64.0, mis vastab transseksuaalsusele.
- 6 Vastustaja palub halduskaebus rahuldamata jätta ning tema hinnangul ei ole kaebaja esitanud mingeid autentseid dokumente või meditsiinilisi dokumente, mis kinnitaksid soo muutmist.

Eelotsusetaotluse põhjendused ja poolte väited

- 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et otsuse tegemiseks on vaja tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 16.
- 8 Kaebaja arvates tuleb talle anda võimalus andmete „parandamiseks“. Menetluse raames ei ole asjakohane nõuda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 alusel taotluse esitajatelt ülemääraste tõendite esitamist, eelkõige tõendamist, et on teostatud meditsiiniline protseduur soo muutmise eesmärgil. Selline nõue oleks vastuolus EIK kohtupraktikaga ja rikuks Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 1 (õigus inimväärikusele), artiklit 3 (õigus isikupuutumatussele) ja artiklit 7 (õigus era- ja perekonnaelu austamisele) ega järgiks ka harta artikli 52 lõikes 3 tunnustatud põhiõiguste kaitse valdkonnas võrdväärse põhimõtet. Kaebaja rõhutab, et mitu liikmesriiki (Rootsi, Taani, Malta, Iirimaa, Belgia, Kreeka ja Portugal) tuginevad soo õiguslikul tunnustamisel transseksuaalse isiku avaldusele.

- 9 Vastustaja arvates ei ole kaebaja esitanud puuduse kõrvaldamise taotlust nõuetekohaselt, kuna ta ei ole esitanud ühtegi autentset dokumenti ega meditsiinilist dokumenti, mis tõendaks soo muutumist.

Asjaomased õigusnormid

- 10 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 16:

„Andmesubjektil on õigus nõuda, et vastutav töötleja parandaks põhjendamatu viivitusega teda puudutavad ebaõiged isikuandmed. Võttes arvesse andmete töötlemise eesmärke, on andmesubjektil õigus nõuda mittetäielike isikuandmete täiendamist, sealhulgas täiendava õiendi esitamise teel.“

- 11 2007. aasta LXXX seaduse varjupaigaõiguse kohta (a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény) (edaspidi „varjupaigaõigust käsitlev seadus“) § 81:

„Pädev varjupaigaasutus töötleb vastavas registris pagulaste, täiendava kaitse saajate, vastuvõetute (*befogadott*) ja ajutise kaitse saajate (*menedékes*), samuti rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute ja Dublini menetluse alla kuuluvate isikute (edaspidi ühiselt „käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvad isikud“) isikuandmeid, andmeid, mis käsitlevad nende riigis viibimist ning abi ja toetusi, millele neil on õigus, ning nende andmete hilisemaid muudatusi, selleks et:

- a) kontrollida, kas neil on pagulase, täiendava kaitse saaja, ajutise kaitse saaja või vastuvõetu seisund, ja tagada, et neil on õigus kasutada sellest seisundist tulenevaid õigusi;
- b) kontrollida, kas neil on õigus saada abi ja toetusi vastavalt sellele nagu määratletud käesolevas seaduses ja muudes õigusaktides;
- c) tuvastada nende isikut;
- d) vältida mitmekordseid menetlusi, ja
- e) tuvastada, kas taotlus on esitatud mitu korda.“

- 12 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 82 punkt f:

„Käesoleva peatüki kohaldamisel käsitatakse füüsiliste isikute isikuandmetena järgmisi käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvate isikute andmeid:

[...]

- f) sugu;“.

- 13 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 83 lõike 1 punkt a:

„Varjupaigaregister sisaldab käesoleva seaduse kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohta järgmisi andmeid:

a) füüsiliste isikute isikuandmed;“.

14 Varjupaigaõigust käsitleva seaduse § 83/A lõige 5:

„Pädev varjupaigaasutus on kohustatud omal algatusel kustutama õigusnormidega vastuolus olevad kanded, parandama ebaõiged kanded ja lisama väljajäänud kanded tema poolt peetavas ametlikus registris.“

Eelotsuse küsimuste esitamise aluseks olevate põhjuste lühikokkuvõte

- 15 Eeltoodut arvestades on vaja algetada eelotsusemenetlus, et selgitada välja täpsed tingimused, mille alusel tunnustatakse andmesubjekti õigust andmete parandamisele vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 16 seoses tema soo kohta registreeritud andmetega.
- 16 Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimused on asjakohased, sest kuigi kohaldatavad Ungari õigusnormid, nimelt varjupaigaõigust käsitlev seadus, sisaldavad üldiselt sätteid registreeritud andmete muutmise ja vigaste kannete parandamise kohta, ei reguleeri need õigusnormid ei menetlust ega nõudeid seoses käesolevas kohtuasjas kõne all oleva soo ja sellest tuleneva nime muutusega. Alkotmánybíróság (Ungari konstitutsioonikohus) tunnistas oma 27. juuni 2018. aasta otsuses 6/2018 põhiseadusega vastuolus oleva olukorra olemasolu tegevusetuse tõttu, mis rikub Ungari põhiseaduse (Magyarország Alaptörvénye) artiklit II (inimväärikuse puutumatus) ja artikli XV lõiget 2 (diskrimineerimise keeld), ja mis tuleneb asjaolust, et seadusandja ei ole reguleerinud nende isikute soo ja nime muutmise korda, kellel ei ole Ungari kodakondsust ja kes elavad seaduslikult [Ungaris], samas kui Ungari kodanikele on see võimalus antud. Alkotmánybíróság (Ungari konstitutsioonikohus) kutsus Ungari parlamenti täitma oma seadusandlikku funktsiooni hiljemalt 31. detsembriks 2018. Samaselt leidis EIK 16. juuli 2020. aasta otsuses kohtuasjas Rana versus Ungari (kaebus nr 40888/17), et on rikutud Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 8, kuna Ungari ei andnud pagulasseisundi saanud isikule võimalust osaleda seksuaalse kuuluvuse seadusliku tunnustamise menetluses. Vaatamata nimetatud kohtuotsustele ei sisalda Ungari õigus ikka veel vajalikke sätteid menetluse läbiviimiseks.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib samuti tähelepanu sellele, et pärast eespool viidatud Alkotmánybírósági (Ungari konstitutsioonikohus) kohtuotsust ei ole ka Ungari kodanikele enam tagatud võimalus oma soo muutmise seaduslikuks tunnustamiseks ja seega ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus täita õiguslünka, kohaldades analoogia alusel Ungari kodanikke puudutavaid sätteid. Ka kaebaja ise juhtis tähelepanu Ungari õigusnormide puudumisele ja tugines seetõttu oma halduskaebuses otse isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 16.

18 Eelnevatest kaalutlustest lähtudes on põhikohtuasja vaidluse lahendamiseks vaja kindlaks teha, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 16 kui Euroopa Liidu õiguse vahetult kohaldatava normi alusel võib vastustajalt nõuda, et ta parandaks oma registris olevad sugu käsitlevad andmed, ja kui see on nii, siis milliste tõendite esitamist võib parandamist taotlevalt isikult nõuda.

19 [...]

[...] [Riigisiseseid menetlusnorme puudutavad kaalutlused]

Budapest, 29. märts 2023.

20 [...]

[...] [Allkirjad]

TÖÖDOKUMENT